

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- ympäristövaliokunta YmVL 18/2024 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Outi Vilén, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Tuuli Oikarinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- professori Kari Hyytiäinen, Suomen Luontopaneeli
- ylitarkastaja Jani Koiranen, Liikenne- ja viestintävirasto
- yksikönpäällikkö Pasi Takala, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtava asiantuntija Tiina Arto, Energiavirasto
- kilpailutasiantuntija Roland Magnusson, Energiavirasto
- ekonomisti Markus Anttinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- toimitusjohtaja Elina Andersson, Meriteollisuus ry
- erikoistutkija Riku Varjopuro, Suomen ympäristökeskus
- johtava juristi Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto
- asiakaspäällikkö Laura Ihamäki, Fingrid Oyj
- Project Manager, EEZ Jori Sihvonen, Ilmatar Energy Oy
- liiketoimintajohtaja, merituulivoima Janne Lamberg, OX2 Finland Oy
- Managing Director Tero Elo, Skyborn Renewables Offshore Finland Oy
- toimitusjohtaja Toni Sulameri, Suomen Hyötytuuli Oy
- asiantuntija Annina Alasaari, Energiateollisuus ry
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toimitusjohtaja Anni Mikkonen, Suomen uusiutuvat ry
- johtava merenkulun asiantuntija Carolus Ramsay, Suomen Varustamot ry

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- puolustusministeriö
- markkinaoikeus
- Puolustusvoimat
- Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
- Luonnonvarakeskus
- Metsähallitus
- Väylävirasto
- Huoltovarmuuskeskus
- elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
- Pohjanmaan liitto
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Eolus Finland Oy
- Fortum Oyj
- P2X Solutions
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskauppakamari
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- WWF Suomi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä sekä muutettavaksi Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia, Energiavirastosta annettua lakia, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia. Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitetta merituulivoiman pelisääntöjen selkeyttämisestä Suomen talousvyöhykkeellä.

Suomen talousvyöhyke on kansainvälistä merialuetta, jonka taloudelliseen hyödyntämiseen Suomen valtiolla on oikeus. Uuden lain mukaan valtioneuvosto voisi valita talousvyöhykkeeltä merituulivoimakäyttöön soveltuvia alueita ja tehdä päätöksen niiden kilpailuttamisesta. Alueiden kilpailutukset järjestäisi Energiavirasto. Kilpailutuksen voittaja valittaisiin sekä tarjotun hinnan että laadullisten tekijöiden perusteella. Kilpailutuksen voittaja saisi yksinoikeuden hakea valtioneuvostolta hyödyntämislupaa tietylle alueelle. Hyödyntämislupa antaisi määräajaksi yksinoikeuden tehdä tutkimuksia kyseisellä alueella ja hyödyntää sitä merituulivoimahankkeeseen. Hyödyntämislupa ei vielä tarkoittaisi varmuutta merituulivoimahankkeen toteutumisesta, koska hankkeen toteuttaminen edellyttää myös muita lupia. Esityksellä tarkennettaisiin myös sitä, mitä kansallista lainsäädäntöä Suomen talousvyöhykkeellä sovelletaan.

Esityksen tavoitteena on edistää merituulivoimaa talousvyöhykkeellä, selkeyttää talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeita koskevaa sääntelyä ja varmistaa, että oikeudet merituulivoiman hyödyntämiseen myönnetään tasapuolisella, läpinäkyvällä ja ennakoitavalla tavalla. Tavoitteena on myös, että Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeiden sääntely ei poikkeaisi toisistaan, ellei poikkeamiselle ole perusteltua syytä.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja lähtökohdat

Ehdotuksen taustalla on tarve mahdollistaa ja edistää merituulivoiman tuotantoa. Ehdotus kytkeytyy myös hallitusohjelman toteamukseen siitä, että merituulivoiman pelisäännöt ovat tällä hetkellä puutteelliset ja lainsäädäntöpohja talousvyöhykkeellä puuttuu. Samalla hankekehittäjillä on ollut paljon kiinnostusta talousvyöhykkeeseen, ja suunniteltujen hankkeiden kokoluokka on suuri.

Koska talousvyöhyke on kansainvälistä merialuetta eikä kuulu valtion alueeseen, Suomen lainsäädäntö ei automaattisesti sovellu talousvyöhykkeellä. Suomella on kuitenkin oikeus vyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen YK:n merioikeusyleissopimuksen nojalla. Vaikka talousvyöhykkeellä ei voida aluevesille rakennettavan tuulivoiman tai maatuulivoiman tavoin toimia alueita vuokraamalla, pyrkimyksenä on luoda toimiva sääntelykehikko, jossa aluevesien ja talousvyöhykkeen pelisäännöt vastaisivat mahdollisimman pitkälti toisiaan. Valintaprosessissa on otettu huomioon EU:n valtioneuvoston sääntelyn reunaehdot, ja siitä on pyritty tekemään mahdollisimman avoin, läpinäkyvä ja tasapuolinen.

Talousvaliokunta pitää ehdotetun sääntelyn tavoitteita tärkeinä ja ehdotettuja sääntelyratkaisuja keskeisiltä osin perusteltuina. Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavassa esitetyin perusteluin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyin muutoksin.

Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan talousvyöhykkeelle kilpailutusmallia, jossa oikeus talousvyöhykkeen hyödyntämiseen ratkaistaisiin Energiaviraston järjestämässä tarjouskilpailussa. Kilpailutettavat alueet valitsisi valtioneuvosto, ja alueiden valinnassa otettaisiin huomioon yhteiskunnan kokonaisuus, kuten eri merenkäyttömuodot ja mahdollisuudet tuotetun energian siirtoon. Energiavirasto ratkaisisi kilpailutuksen voittajan sekä hinnan että laadullisten kriteerien perusteella; asiasta säädettäisiin tarkemmin erikseen annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Esityksellä pyritään ohjaamaan merituulivoimahankkeiden sijoittumista yhteiskunnan kokonaisedun kannalta parhaille alueille. Tämä tarkoittaa paitsi sitä, että alueet soveltuisivat parhaalla mahdollisella tavalla merituulivoiman rakentamiseen, myös sopivuutta sähköjärjestelmän kannalta sekä ympäristölle, liikenteelle, kalastukselle ja muulle meren käytölle koituvien haittojen minimointia. Merituulivoimapaistot ovat mittaluokaltaan suuria sähköntuotantoyksiköitä, ja myös niiden liittäminen kantaverkkoon vaatii huomattavia lisäinvestointeja. Lisäksi ne voivat kilpailla liityntäkapasiteetista muiden tuotantomuotojen kanssa.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Hallituksen esityksen lähtökohtana on valtioneuvoston keskeinen rooli kilpailutettavien alueiden valinnassa. Talousvaliokunta korostaa yhteiskunnan kokonaisedun laaja-alaista huomioimista alueiden valinnan lähtökohtana. Eri intressien huomioon ottaminen jo kilpailutettavien alueiden valinnassa lisää myös hankkeiden toteutumisvarmuutta ja alueellista hyväksyttävyyttä.

Kilpailutuksen osallistujien tarjous muodostuisi maksusta, jonka ne ovat valmiita maksamaan oikeudesta hyödyntää merituulivoima-aluetta sekä laadullisia tekijöitä koskevista tiedoista. Jos kilpailutuksessa ei ole asetettu minimihintaa, tarjotun maksun suuruus voisi olla nolla. Laadulliset tekijät voisivat koskea tarjoajan taloudellista tilaa, kokemusta, osaamista ja muuta kykyä edistää hanketta, hankkeen ympäristövaikutuksia, hankkeen hyväksyttävyyden edistämistä, energiajärjestelmän joustavuuden edistämistä, turvallisuutta sekä EU-sääntelyssä edellytettäviä seikkoja. Tarjoaja valittaisiin hinta-laatusuhteen perusteella siten, että tarjoajat saisivat pisteitä sekä maksusta että laadullisista tekijöistä.

Kilpailutuksen voittaja saisi hallituksen esityksen mukaan yksinoikeuden hakea valtioneuvostolta aluetta koskevaa hyödyntämislupaa. Hyödyntämisluvan nojalla kilpailutuksen voittaja voisi tutkia merituulivoima-aluetta ja hakea hankkeelle tarvittavat luvat. Hyödyntämislupa antaisi hankkekehittäjälle yksinoikeuden merituulivoima-alueen hyödyntämiseen merituulivoimaan hankkekehityksen varhaisessa vaiheessa, jotta sillä olisi pienempi riski tehdä kalliita merialueen tutkimuksia ja kehittää hanketta sekä mahdollisuus hakea tarvittavia lupia. Hyödyntämisluvan lisäksi merituulivoimahankkeelle tarvitaan talousvyöhykkeellä muun muassa ympäristövaikutusten arviointi ja vesilupa. Vesiluvan myöntämisedellytyksiä hankkeelle arvioitaisiin jatkossakin itsenäisesti kuten nykyisin. Vesilupaan tarvitaan oikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Hyödyntämislupa takaisi tämän oikeuden. Kilpailutuksen osallistujien sekä hyödyntämisluvan saaneen tulisi asettaa vakuudet, joiden tarkoituksena on varmistaa toimijoiden sitoutuminen ja kyky edistää hanketta.

Ympäristövaikutukset, merialuesuunnittelu ja vesilupaprosessi

Ympäristövaliokunta on tarkastellut lausunnossaan (YmVL 18/2024 vp — HE 147/2024 vp) ehdotusta laajasti toimialansa näkökulmasta. Valiokunta on ensinnäkin tarkastellut ympäristölainsäädännön soveltamista talousvyöhykkeellä ja pitänyt tärkeänä, että merituulivoiman edistämisen toimenpidesuunnitelman toimenpide-ehdotuksen numero 6 mukaan tavoitteena on määrittää voimaloiden purkua ja alueen ennallistamista koskevat vaatimukset sekä luoda tarvittava lainsäädäntö. Näitä koskevia ehdotuksia ei ole kuitenkaan vielä katsottu tarpeelliseksi sisällyttää esitykseen, sillä merituulivoiman odotetaan rakentuvan 2030-luvulla.

Ympäristövaliokunta on kannattanut valtioneuvoston olennaista roolia kilpailutettavien alueiden valinnassa ja katsonut, että tämä yhteiskunnan kokonaisedun arviointineen parantaa mahdollisuuksia ottaa ympäristökysymykset kokonaisvaltaisesti huomioon. Samoin valiokunta on pitänyt tärkeänä, että valtioneuvoston alueen valintaa koskevalle päätökselle tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) 8—11 §:n mukainen ympäristöarviointi (ns. SOVA) osana päätöksen valmistelua.

Ympäristövaliokunta on tarkastellut lausunnossaan myös merialuesuunnittelun tärkeyttä ja eri käyttömuotojen yhteensovittamista. Merialuesuunnittelussa on tarkasteltava eri käyttömuotojen

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojele ja parantaminen. Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota myös maanpuolustuksen tarpeisiin.

Talousvaliokunta korostaa lisäksi merituulivoimaan liittyviä huoltovarmuuskäsitteitä: energiahuollon lisäksi merituulipuistot vaikuttavat huoltovarmuuden kannalta kriittiseen merenkulkuun. Merituulivoimapuistot talousvyöhykkeellä voivat myös haitata merenkulun sujuvuutta, alusten paikannus- ja tutkajärjestelmiä, merenkulun viestintäverkkoja sekä meriliikenteen ohjauksen tukavaliokuntaa. Talousvaliokunta pitää keskeisenä kansalliseen turvallisuuteen vaikuttavien seikkojen tunnistamista ja siihen liittyvien vaikutusten minimointia sääntelyn toimeenpanossa.

Talousvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan arvioon merialuesuunnittelun merkityksestä. Kokonaisvaltainen käyttömuotojen tarkastelu on tärkeää myös hankkeiden alueellisen hyväksyttävyyden kannalta. Talousvaliokunta kiinnittää niin ikään huomiota ympäristövaliokunnan esille tuomiin näkökohtiin erilaisista ympäristövaikutuksista, joista tässä vaiheessa on saatavilla vain rajoitetusti tutkimustietoa. Talousvaliokunta pitää ympäristövaliokunnan tavoin tärkeänä työ- ja elinkeinoministeriön merituulivoiman edistämisen toimenpidesuunnitelman toimenpide-ehdotusta numero 12, jonka mukaan kalastuselinkeinon toimintaedellytykset turvataan. Lisäksi talousvaliokunta kiinnittää huomiota ympäristövaliokunnan lausuntoon tuulivoimapuistojen kiinteistöveron tasosta. Valiokunnan näkemyksen mukaan liian korkealle asetettu kiinteistövero voisi tehdä merituulivoiman investoinnit mahdottomiksi, sillä talousvyöhykkeelle rakentaminen on kallimpaa kuin maalle tai rantavesille rakentaminen.

Tuulivoimahanke ja muu rakennushanke talousvyöhykkeellä edellyttää vesilain mukaista vesitalouslupaa. Jo kilpailutettavien alueiden valinnassa tulee arvioida muun muassa liikenne- ja ympäristötekijöitä sen vuoksi, että ne ovat olennaisia arvioitaessa vesiluvan myöntämisen mahdollisuuksia alueelle. Aluevalinnalla ei kuitenkaan voida taata, että koko alue on ympäristönäkökoh- tien puolesta rakennettavissa, koska tarkemmat tutkimukset vaaditaan osana ympäristövaikutus- ten arviointia vasta vesiluvassa.

Talousvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota myös ympäristövaliokunnan lausunnossa esiin tuotuun merituulivoiman edistämisen toimenpidesuunnitelman toimenpide-ehdotukseen numero 5, jonka mukaan tavoitteena on tarkastella mahdollisuuksia kehittää vesilupaprosessia joustavammaksi merituulivoiman osalta. Tällä hetkellä teknologia ja voimaloiden sijainnit tulee lyödä lukkoon vesilupaa haettaessa, mikä rajaa hankkeen muutosmahdollisuuksia liikaa myöhemmissä vaiheissa ja kasvattaa hankekehittäjän riskiä. Toisaalta on tärkeää, että vesiluvan käsitteijällä on riittävän tarkka ymmärrys hankkeesta, jotta luvassa tarkasteltavia asioita voidaan asianmukaisesti arvioida. On tarpeen tarkastella, missä määrin vesilupaprosessia olisi mahdollista kehittää merituulivoiman osalta joustavammaksi ja millä ehdoin.

Talousvaliokunta edellyttää, että hallitus kehittää vesilupaprosessia nykyistä sujuvammaksi myös merituulivoiman osalta, ja esittää eduskunnan hyväksyttäväksi asiaa koskevan lausuman (*valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Kilpailutuksen järjestämiseen liittyvät kysymykset

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa keskeiseksi tarkastelun kohteeksi ovat nousseet ehdotetun kilpailutusmenettelyn toimivuuteen liittyvät kysymykset. Talousvaliokunta pitää esitetyjä sääntelyratkaisuja keskeisiltä lähtökohdiltaan ja perusratkaisuiltaan toimivina, mutta esittää sääntelyn muuttamista ja täsmentämistä tietyiltä osin investointien toteutumisen turvaamiseksi ja nopeuttamiseksi.

Talousvaliokunta on arvioinut erityisesti mahdollisuutta muuttaa esitetyn talousvyöhykkeen merituulivoimalain sääntelyä siten, että sääntelyssä annettaisiin hyödyntämisluvan hakemisen mahdollisuus myös kilpailutuksessa toiseksi tulleelle sekä poistettaisiin rajoitus, joka mahdollistaa vain yhden kilpailutuksen voittamisen tarjoajaa kohden. Tältä kannalta olennaisia ovat merituulivoiman kilpailutuksen järjestämistä ja kilpailutusmenettelyä koskevat 4 ja 5 §:t, joilla on lisäksi heijastusvaikutuksia ehdotuksen useisiin muihin säännöksiin erityisesti osallistumisvakuuden ja hyödyntämisluvan sääntelyn osalta.

Talousvaliokunta on arvioinut saamansa selvityksen perusteella, että toiseksi tulleen hakijan huomioon ottaminen tilanteessa, jossa ensiksi tullut ei hae hyödyntämislupaa, mahdollistaisi hankekehityksen nopeamman käynnistymisen verrattuna tilanteeseen, jossa hankkeessa täytyisi käynnistää uusi kilpailutus. Toisaalta on mahdollista, ettei myöskään toiseksi tullut hakija hyödynnä mahdollisuutta luvan hakemiseen, mikä voi aiheuttaa viivästyksen uuden kilpailutuksen järjestämisessä. Toiseksi tulleen hakijan huomioon ottaminen tarjouskilpailussa edellyttää lisäksi osallistumisvakuutta koskevan sääntelyn ulottamista myös toiseksi tulleeseen kilpailijaan.

Talousvaliokunta esittää sääntelyä muutettavaksi yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitettyllä tavalla siten, että myös tarjouskilpailussa toiseksi tulleelle annetaan mahdollisuus hyödyntämisluvan hakemiseen.

Samoin valiokunta esittää 5 §:stä poistettavaksi rajoitusta kerralla voitettavien kilpailutusten määrästä. Ehdotus sisältää rajoituksen, jonka mukaisesti yksi tarjoaja voi voittaa vain yhden kilpailutuksen, jos samanaikaisesti järjestetään yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoimalueen kilpailutus (5 §:n 1 momentti). Rajoituksen tavoitteena on varmistaa, että voittajalla on tosiasialliset edellytykset toteuttaa hanke ja vähentää valtion riippuvuutta yhdestä hankekehittäjästä. Talousvaliokunta katsoo kuitenkin, että alueita tulisi pyrkiä kilpailuttamaan mahdollisimman ripeästi, mikä voi edellyttää sitä, että kilpailutuksen kohteena on samanaikaisesti useampia alueita. Tällaisessa tilanteessa tulisi turvata toimijoiden tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kaikkien alueiden kilpailutuksiin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella toimijoilla voi olla tarpeen olla riittävän hankeorganisaation pystyttämiseksi vireillä useita merituulivoimahankkeita, koska hankkeet etenevät eritahtisesti ja niiden etenemisessä voi tulla myös taukoja esimerkiksi muutoksenhakumenettelyiden vuoksi.

Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota siihen, että nyt ehdotettu sääntely ei sisällä ehdotonta ylärajaa sille, kuinka monta hanketta voidaan kilpailuttaa yhtäaikaaisesti ja kuinka monta hanketta lopulta voi tällaisessa tilanteessa päätyä saman hankekehittäjän toteutettavaksi, mikäli tarjoajalla ei ole aiempia hyödyntämislupia. Talousvaliokunta katsoo, että tältä kannalta on myös arvioitava tarvetta rajata samassa tarjouskilpailussa kilpailutettavien alueiden määrää. Päätöksen

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

alueen kilpailuttamisesta tekee valtioneuvosto työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä, ja kilpailutuksen järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Talousvaliokunta korostaa, että on valtioneuvoston harkinnassa, tekeekö se samalla kerralla päätöksen yhdestä vai useammasta talousvyöhykkeen merituulivoima-alueesta ja samoin, päättääkö se samalla myös niiden kilpailutusaikataulusta.

Talousvaliokunta tuo esille myös ympäristövaliokunnan edellä viitatussa lausunnossa esitetyn arvon siitä, että hakijayhtiön liikevaihto ja muut taloudelliset tunnusluvut voivat olla poissulkevinä kriteereinä ongelmallisia, koska tyypillisesti merituulivoimahankkeet kehitetään ja toteutetaan tätä tarkoitusta varten perustettavien projektiyhtiöiden nimissä. Näillä ei luonnollisestikaan ole hanketta käynnistettäessä sen enempää toteutusreferenssejä kuin aiempaa laajamittaista liiketoimintaakaan. On tärkeää varmistaa hankeyhtiön taustatahojen uskottavuus sekä taloudelliset ja tiedolliset resurssit hankkeen edistämiseksi sallien samalla joissakin rajoissa projektiyhtiön omistuspohjan muutokset. Suomessa on toteutettu suuriakin energiainvestointeja niin sanotulla Mankala-mallilla. Mankala-mallilla toimivien yhtiöiden liikevaihto, taseen koko ja muut vastaavat tunnusluvut eivät välttämättä kuvaa yhtiön kokoa, kykyä tehdä investointeja tai saada rahoitusta, joten pelkän yhtiön liikevaihdon sijaan esikriteereissä tulisi huomioida Mankala-yhtiön omistajien yhteenlasketut liikevaihdot ja taseet.

Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan lainsäädäntövalta talousvyöhykkeellä. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on tuonut lausunnossaan esille ensinnäkin sen, että kysymykseen Ahvenanmaan lainsäädäntövallassa Suomen talousvyöhykkeellä tulisi palata. Talousvaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että Suomen talousvyöhyke ei kuulu valtion alueeseen vaan on kansainvälistä merialuetta. Rantavaltion toimivallasta talousvyöhykkeellä määrätään YK:n merioikeusyleissopimuksessa (SopS 49 ja 50/1996), ja sen perusteella Suomen toimivallasta alueella säädetään Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004, ns. talousvyöhykelaki). Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään talousvyöhykelain muuttamista siltä osin kuin muuttaminen on tarpeen merituulivoimahankkeiden vuoksi. Lakihankkeeseen ei ole kuulunut laajempi Suomen talousvyöhykkeen sääntelyä koskeva tarkastelu. Ratkaisu, jossa Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaa ei ole ulotettu talousvyöhykkeelle, perustuu talousvyöhykelain alkuperäiseen ratkaisuun.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on kuitenkin ilmennyt tarve täsmentää ehdotettua talousvyöhykelain 17 §:n muutosta, koska säännös voi ehdotetussa muodossaan aiheuttaa tulkintaepäselvyyden siitä, noudatetaanko talousvyöhykkeelle rakennetuilla rakennelmilla Ahvenanmaan vai Manner-Suomen lainsäädäntöä silloin, kun hanke sijaitsee lähempänä Ahvenanmaata. Säännöstä on syytä täsmentää siten, että on selvää, että talousvyöhykkeelle rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitsisi sellaisella lähinnä olevalla Suomen alueella, joka ei kuulu Ahvenanmaan alueeseen. Säännöksen tarkoituksena ei talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella ole alun perinkään ollut, että Ahvenanmaalla olisi lainsäädäntövaltaa asiassa.

Liittämisvelvollisuus Ahvenanmaan osalta. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa tarkastelun kohteeksi on lisäksi noussut liittämisvelvollisuutta ja -mahdollisuutta koskeva kysymys Ahvenanmaan osalta. Fingridillä ei ole sähkömarkkinalain (588/2013) mukaan liittämisvelvollisuut-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

ta Ahvenanmaalle sijoittuvalle tuotannolle. Talousvaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että päättäminen Ahvenanmaalle sijoittuvan sähköntuotannon liittämisestä Manner-Suomen sähköverkkoon edellyttää liittämisen hyötyjen ja kustannusten sekä liittämiseen liittyvien periaatteellisesti merkittävien oikeudellisten kysymysten selvittämistä.

Merituulivoiman liittämismahdollisuudet Manner-Suomen kantaverkkoon ovat rajalliset. Fingrid on tähän mennessä tunnistanut kantaverkosta seitsemän potentiaalista aluetta, joihin merituulivoimaa voidaan liittää 2030-luvulla. Selkämerellä talousvyöhykkeellä ja aluevesillä vireillä olevat muut merituulivoimahankkeet saattavat kilpailla samoista liittymispisteistä Ahvenanmaan hankkeiden kanssa. Talousvaliokunta katsoo, että merituulivoiman liittämistä koskevissa poliittisissa päätöksissä on tarkasteltava eri hankkeiden kustannuksia ja hyötyjä sekä Ahvenanmaan että Manner-Suomen näkökulmasta.

Varsinaisen kustannushyötyarvioinnin lisäksi asiaan liittyy tärkeitä periaatteellisia selvitettäviä asioita. Saadun selvityksen mukaan Ahvenanmaan itsehallintoon liittyvän, elinkeinotoimintaa koskevan oman lainsäädäntövallan johdosta maakunta on sähkömarkkinasääntelyn osalta lähes verrattavissa toiseen EU-jäsenvaltioon. Lisäksi maakunta ja sen sähköverkko kuuluvat sähkömarkkinoilla Ruotsin SE3-tarjousalueeseen. Tämän vuoksi valmistelun aikana tulisi ratkaista, miten yhteensovitetaan valtakunnalle ja maakunnalle kuuluva lainsäädäntövalta, tuulivoimaliityntöihin ja niitä palveleviin sähköverkkoihin liittyvä lupatoimivalta sekä tuulivoimantuotannon ja verkkotoiminnan valvontatoimivalta. Asiaan liittyy myös muita kysymyksiä, jotka liittyvät Fingridin lakisääteisiin velvollisuuksiin verkonhaltijana ja järjestelmävastaavana kantaverkonhaltijana. Talousvaliokunta pitää tärkeänä pikimmiten selvittää liittämisvelvollisuuden ja -mahdollisuuden oikeudellisia ja taloudellisia edellytyksiä ja vaikutuksia Ahvenanmaan osalta. Tässä selvitystyössä tulee ottaa huomioon myös merituulivoimaa koskevien kilpailutusten aikataulu.

Julkisten hankintojen sääntely

Markkinaoikeus on tuonut esille talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa useita huomioita liittyen niin sanotun käyttöoikeussopimusdirektiivin (2014/23/EU) ja valvontadirektiivin (89/665/ETY) täytäntöönpanon mahdollisiin puutteisiin. Hallituksen esityksessä (s. 22) todetulla tavalla ehdotettua menettelyä, joka koostuu kilpailutuksesta ja kilpailutuksen voittajalle myönnettävästä hyödyntämisluvasta, voidaan pitää sekamuotoisena toimiluvan ja sen hakijaksi oikeutetun kilpailuttamisen yhdistelmänä, jossa toteutuu myös käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkistöä. Tästä syystä menettelyssä olisi noudatettava käyttöoikeussopimusdirektiiviä ja käyttöoikeussopimusten muutoksenhakuun liittyvää valvontadirektiiviä.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella sääntelyn täydentäminen täytäntöönpanon varmistamiseksi ei kuitenkaan ole tältä osin tarpeen, koska direktiivien noudattaminen on lakiesityksessä varmistettu joko niin, että laissa viitataan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, ns. hankintalaki) tiettyjen säännösten soveltamiseen, tai siten, että esitetty talousvyöhykkeen merituulivoimalaki ja siinä sovellettavat menettelyt täyttävät suoraan direktiivien vaatimukset. Nyt ehdotetulla sääntelyratkaisulla on pyritty välttämään päällekkäistä sääntelyä.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole mainintaa käyttöoikeussopimusdirektiivin 41 artiklan täytäntöönpanon tavasta. Talousvaliokunta korostaa saamansa selvityksen perusteella, että merituulivoimalain 5 §:llä on tarkoitettu osaltaan täytäntöönpanna käyttöoikeussopimusdirektiivin 41 artiklaa. Direktiivin 41 artiklan mukaiset käyttöoikeussopimuksen tekoperusteet täyttyvät valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämän ohella 6–7 §:llä ja 15 §:n 1 momentilla.

Talousvaliokunta kiinnittää samoin huomiota siihen, että hallituksen esityksessä ei ole mainintaa myöskään valvontadirektiivin 1 artiklan 5 kohdan, 2 artiklan 3 kohdan, 2 d artiklan ja 2 e artiklan täytäntöönpanon tavasta. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella tarkoituksena on, että valvontadirektiivin 1 artiklan 5 kohta on täytäntöönpantu esitetyn talousvyöhykkeen merituulivoimalain 15 §:n 3 momentilla ja 32 §:n 1 momentilla. Samoin selvityksen perusteella direktiivin 2 artiklan 3 kohta on täytäntöönpantu 15 §:n 3 momentilla ja 26 §:llä, ja direktiivin 2 d ja 2 e artiklat on täytäntöönpantu 15 §:n 3 momentilla, 26 §:llä ja 32 §:llä.

Vaikutukset ja seuranta

Talousvaliokunta yhtyy hallituksen esityksen arvioon siitä, että merituulivoimahankkeet voivat toteutuessaan parantaa uusiutuvan sähkön saatavuutta Suomessa, minkä arvioidaan olevan vetoimatekijä uusien teollisten investointien sijoittumiselle Suomeen. Merituulivoima-alueiden hanketoimijoiden valinta kilpailutuksella vahvistaa markkinan kilpailullisuutta ja avoimuutta, ja ehdotetun kilpailutusmallin voidaan arvioida lisäävän merituulivoimainvestointien toteutumisen todennäköisyyttä talousvyöhykkeellä.

Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota myös ympäristövaliokunnan lausunnossa esiin tuotuun huolenaiheeseen siitä, ettei merituulivoiman ympäristövaikutuksia hallituksen esityksen mukaan aiota seurata eikä valvoa rakentamisen jälkeen. Myös edistämismaksu vapautetaan sen jälkeen, kun tuulivoimapuisto on otettu käyttöön. Merituulivoimalla voi kuitenkin olla pitkällä aikavälillä merivirtoihin tai kasvi- ja eläinpopulaatioihin vaikutuksia, joista ei ole vielä todennettua tietoa. Rakennettavan merituulivoiman ympäristövaikutuksia tulisi tarkkailla laajoina kokonaisuuksina, jolloin on mahdollista tuottaa kustannustehokkaasti arvokasta tietoa ympäristövaikutuksista tai niiden puuttumisesta. Talousvaliokunta korostaa, että tarve seurata sääntelyn vaikutuksia ja tarvittaessa myös muuttaa sääntelyä liittyy myös laajemmin merituulivoiman vaikutuksiin eri merenkäyttömuodoille ja edellä tarkasteltuihin yhteiskunnan kokonaisuuksiin.

Merituulivoima on vasta saavuttamassa kannattavuutta talousvyöhykkeellä. Hankekehitysajat ovat pitkiä, ja ensimmäisten hankkeiden on arvioitu rakentuvan talousvyöhykkeelle 2030-luvulla. Investointiympäristön ennustettavuuden ja kilpailukyvyn kannalta on kuitenkin tärkeää, että toimivalla sääntelyllä mahdollistetaan hankkeiden kehittäminen jo nyt. Kyse on mittaluokaltaan suurista, ydinvoimalan kokoluokkaa vastaavista sähköntuotantohankkeista, ja jo yksittäisen hankkeen merkitys puhtaan sähkön tuotannon toteutumiselle on suuri. Tämä korostaa osaltaan kilpailutusmenettelyn toimivuuden merkitystä hankkeiden toteutumiselle. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kyseessä on uuden tyyppinen lainsäädäntö, jonka vaikutusten arvioinnin ja seurannan tarve koskee nyt ehdotetun sääntelyratkaisun ja kilpailutusmallin toimivuutta kokonaisuudessaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

4 §. Kilpailutuksen järjestäminen. Valiokunta ehdottaa, että pykälästä poistetaan 2 momentti, jonka mukaan Energiavirasto voi päätöksellään järjestää saman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutuksen kerran uudelleen, jos kilpailutuksen voittaja ei hae hyödyntämislupaa 16 §:n 1 momentissa tarkoitettussa määräajassa. Muutoksen tarkoituksena on antaa kilpailutuksessa toiseksi tulleen mahdollisuus hakea hyödyntämislupaa, jos voittaja ei sitä hakisi. Tällöin ei enää olisi tarkoituksenmukaista, että Energiavirasto tekisi tilanteessa harkintaa saman alueen kilpailuttamisesta. Kilpailutuspäätöksestä siihen, että toiseksi tullutkaan ei hae hyödyntämislupaa, voi muutoksenhakujen realisoituessa kulua vuosia. Jos sekä voittaja että toiseksi tullut jättäisivät hakematta hyödyntämislupaa, voidaan arvioida, että alueeseen tai markkinatilanteeseen liittyvät tekijät eivät puolla alueen kilpailuttamista heti uudelleen. Tällöin on tarkoituksenmukaisempaa, että valtioneuvosto tekee harkinnan alueen kilpailuttamisesta uudelleen ja kilpailutuksen aikataulusta.

5 §. Kilpailutusmenettely. Valiokunta ehdottaa kilpailutusmenettelyä koskevaa pykälää muutettavaksi sekä liittyen toiseksi tulleen oikeuteen hakea hyödyntämislupaa että liittyen kerralla voitettavien kilpailutusten määrän rajoituksen poistoon.

Ehdotettua 1 momenttia muutettaisiin ensinnäkin siten, että siinä huomioitaisiin myös kilpailutuksessa toiseksi tulleen määrittäminen. Energiavirasto määrittäisi kilpailutusmenettelyssä kilpailutuksen voittajan ja toiseksi sijoittuvan vertaamalla tarjousten hinta—laatu-suhdetta siten, että tarjoajat saavat pisteitä sekä tarjoamastaan hyödyntämismaksusta että laadullisista tekijöistä. Muutos on tarpeen, jotta kilpailutuksen lopputulosta koskevassa päätöksessä olisi samalla tarkkuudella tiedot sekä voittajasta että toiseksi tulleesta, koska molemmat voivat yhtä lailla saada hyödyntämisluvan. Myös muutoksenhakuun liittyvien oikeuksien vuoksi on tärkeää, että toiseksi sijoittuneen valinnan perusteisiin on mahdollisuus hakea oikaisua ja valittaa, koska myös toiseksi tullut voi myöhemmässä vaiheessa saada oikeuden hyödyntämislupa. On kuitenkin huomioitava, että Energiavirasto voi määrittää toiseksi sijoittuvan vain, jos myös toiseksi tullut täyttää osallistumisen edellytykset (7 §) eikä sitä ole suljettu pois kilpailutuksesta (11 §). Nämä edellä sanottu minimivaatimukset on täytettävä, jotta voi päätyä ensimmäiselle tai toiselle sijalle ja saada siten mahdollisuuden hyödyntämislupa.

Ehdotetusta 1 momentista ehdotetaan lisäksi poistettavaksi säännös, jonka mukaan yksi tarjoaja voisi kuitenkin voittaa vain yhden kilpailutuksen, jos samanaikaisesti järjestettäisiin yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus.

Ehdotettujen 1 ja 2 momentin väliin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, niin että hallituksen esityksen mukainen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Uuteen 2 momenttiin sisältyisi uusi voittamista koskeva rajaus. Sen mukaan, jos samanaikaisesti järjestettäisiin yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus, voisi yhteisö, yritys tai niiden ryhmittymä voittaa: 1) vain yhden kilpailutuksen, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä, tai tarjoajan ollessa ryhmittymä, sen muodostavilla yhteisöillä, yrityksillä tai niiden konserniyrityksillä, on yksin tai yhdessä kaksi hyödyntämislupaa sellaisille talousvyöhykkeen merituulivoima-alueil-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

le, joilla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöön; 2) korkeintaan kaksi kilpailutusta, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä, tai tarjoajan ollessa ryhmittymä, sen muodostavilla yhteisöillä, yrityksillä tai niiden konserniyrityksillä, on yksi hyödyntämislupa sellaiselle talousvyöhykkeen merituulivoima-alueelle, jolla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöön.

Muutos on tarpeen, jotta varmistetaan, että kilpailutusmalliin sisältyvät tavoitteet hankkeiden toteutumistodennäköisyyden turvaamisesta ja valtion yhteen hankekehittäjään kohdistuvan riskin lieventämisestä toteutuvat. Ilman muutoksia esimerkiksi hankekehittäjä, jolla olisi kaksi hyödyntämislupaa, voisi voittaa kerralla kolme aluetta (oikeutta hakea hyödyntämislupaa) lisää. Siten samalle hankekehittäjälle voisi päätyä huomattava osa todennäköisesti koskaan kilpailutettavista alueista, jolloin yksittäisen hankkeen toteutumistodennäköisyys laskisi ja toisaalta valtion yhteen toimijaan kytkeytyvä riski kasvaisi. Mikäli muutosta ei tehtäisi, merkitystään menettäisi vastaava 7 §:n 2 momentin rajausta, jonka mukaan kolme hankekehityksessä olevaa hyödyntämislupaa estää kilpailutukseen osallistumisen.

Muutoksen käsitteet vastaisivat 7 §:n 2 momentin ja sen perustelujen käsitteitä. Momentin 1 kohdan ilmauksen ”yksin tai yhdessä” johdosta esimerkiksi sellainen yritys, jolla on yksi hyödyntämislupa, ei voisi voittaa kuin yhden kilpailutuksen, jos kyseisen yrityksen emoyhtiöön kuuluvalta toisella tytäryhtiöllä olisi toinen hyödyntämislupa. Samoin ryhmittymän tapauksessa ryhmittymä ei voisi voittaa kuin yhden kilpailutuksen, jos esimerkiksi yhden ryhmittymään kuuluvan yrityksen konserniyrityksellä olisi yksi hyödyntämislupa ja toisen ryhmittymään kuuluvan yrityksen konserniyrityksellä olisi myös yksi hyödyntämislupa.

Ehdotettu 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi ja sitä muutettaisiin siten, että 2 ja 4 kohtaan lisätäisiin käsitteen ”voittaja” rinnalle ”toiseksi sijoittuva”. Siten momentin 2 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarjottavalle hyödyntämismaksulle minimitaso, jonka alittavalla tarjouksella ei voisi voittaa kilpailutusta tai sijoittua siinä toiseksi. Siten hyödyntämismaksu ei voisi alittaa minimitasoa myöskään siinä tapauksessa, että hyödyntämislupan saisi kilpailutuksessa toiseksi tullut. Momentin 4 kohdan mukaan puolestaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää voittajan ja toiseksi sijoittuvan ratkaisusta tasatilanteessa. Myös tilanteessa, jossa esimerkiksi voittaja olisi selvä mutta kaksi seuraavaa olisivat saaneet samat pisteet, tarvittaisiin ratkaisutapa.

Ehdotettu 3 momentti siirtyisi muutosten johdosta 4 momentiksi.

6 §. Tarjous. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin säännöksen, jonka mukaan jos samanaikaisesti järjestetään yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus ja tarjoaja osallistuu useamman alueen kilpailutukseen, tarjouksessa on ilmoitettava alueiden ensisijaisuusjärjestys vain siinä tapauksessa, jos tarjoaja osallistuu useamman alueen kilpailutukseen kuin se 5 §:n 2 momentin rajauksen mukaan voisi voittaa. Säännös on tarpeen, jotta tarjoajan tulisi ilmoittaa ensisijaisuusjärjestys vain siinä tilanteessa, jossa se voisi joutua tilanteeseen, jossa se ei voi voittaa kaikkia kilpailutuksia, joihin se osallistuu. Jos tarjoaja sijoittuisi kahden kilpailutuksen vertailussa ensimmäiseksi, mutta voisi voittaa vain yhden, tulisi voitto määrittää sillä perusteella, mikä on tarjoajan ilmoittama ensisijaisuusjärjestys.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

9 §. Osallistumisvakuus. Valiokunta ehdottaa esitetystä 1 momentista poistettavaksi säännöksen, jonka mukaan jos osallistuja osallistuu useampaan samanaikaisesti järjestettävään kilpailutukseen, osallistujan ei tarvitsisi asettaa kuin yksi osallistumisvakuus. Poisto on tarpeen, koska 5 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi rajoitus, jonka mukaan kerralla voi voittaa vain yhden kilpailutuksen. Koska samaan aikaan voisi voittaa useamman kilpailutuksen, myös joka kilpailutuksessa tulisi olla oma osallistumisvakuus, jotta osallistumisvakuuden tarkoitus kunkin hankkeen edistämisestä ja siihen sitoutumisesta täyttyisi.

10 §. Osallistumisvakuuden vapauttaminen ja realisointi. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi uuden 3 kohdan siten, että momentin 3 kohta siirtyisi 4 kohdaksi. Uuden 3 kohdan mukaan Energiaviraston olisi vapautettava toiseksi sijoittuneen 16 §:n mukaisesti asettama uusi osallistumisvakuus, kun toiseksi sijoittuneen hanketta koskeva 18 §:ssä tarkoitettu edistämismaksu on annettu. Ehdotus liittyy siihen, että 16 §:ään ehdotetaan toiseksi tulleen velvoite asettaa uusi osallistumisvakuus, jos se saa oikeuden hakea hyödyntämislupaa. Myös tämä uusi osallistumisvakuus tulisi vapauttaa samalla tavalla kuin jos hyödyntämisluvan olisi saanut ja edistämismaksun olisi asettanut ensimmäiseksi tullut.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että toiseksi tulleen asettaman uuden osallistumisvakuuden realisointiin sovellettaisiin samaa menettelyä kuin voittajan osallistumisvakuuden realisointiin. Voittajan osallistumisvakuus realisoidaan esimerkiksi silloin, jos se ei hae ja saa hyödyntämislupaa ja siten aseta edistämismaksuutakaan. Jos kuitenkin toisen osallistumisvakuuden asettanut toiseksi sijoittunut hakee hyödyntämislupaa, saa sen ja asettaa edistämismaksun, se saa osallistumisvakuuden takaisin, ja jos ei, osallistumisvakuus realisoidaan.

13 §. Kilpailutuksen keskeyttäminen. Valiokunta ehdottaa pykälään teknistä muutosta, jolla lakiviittaus 5 §:n 2 momenttiin muutetaan viittaukseksi 5 §:n 3 momenttiin kyseisen pykälän uuden momenttijaon mukaisesti.

15 §. Hyödyntämisluvan myöntäminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin teknistä muutosta, jolla lakiviittaus päivitetään vastaamaan 5 §:n uutta momenttijakoa. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan mitä kyseisessä pykälässä säädetään kilpailutuksen voittajasta, sovelletaan myös kilpailutuksessa toiseksi sijoittuneeseen, jos sillä on oikeus hakea hyödyntämislupaa 16 §:n mukaisesti.

Lisäyksen seurauksena toiseksi tullut voisi hakea hyödyntämislupaa samalla tavalla kuin voittaja, jos voittaja olisi jättänyt hakematta hyödyntämislupaa määräajassa. Toiseksi tulleen tulisi siis muun ohella täyttää vaatimus siitä, ettei sen kyky toimia kilpailutukseen annetun tarjouksen mukaisesti olisi olennaisesti heikentynyt. Jos toiseksi tullut on ryhmittymä, hyödyntämislupa voitaisiin myös myöntää pelkästään kaikista ryhmittymän jäsenistä muodostetulle yritykselle tai yhteisölle.

16 §. Hyödyntämislupahakemus. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että se koskisi vain kilpailutuksen voittajaa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti siten, että nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momenteiksi. Uusi 2 momentti antaisi toiseksi kilpailutuksessa tulleen mahdollisuuden hakea hyödyntämislupaa, jos ensimmäiseksi tullut ei hakisi sitä määräajassa.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Uuden 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tulisi ilmoittaa viipymättä kilpailutuksessa toiseksi sijoittuneelle mahdollisuudesta hakea hyödyntämislupaa, jos voittaja ei hakisi lupaa 1 momentissa tarkoitettussa ajassa (4 kk). Jos toiseksi sijoittunut haluaisi hakea hyödyntämislupaa, sen olisi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen tiedoksisaannista haettava lupaa ja asetettava uusi osallistumisvakuus Energiaviraston hyväksi. Vakuuden tulee olla voimassa siihen asti, että 18 §:ssä tarkoitettu edistämisyakuus on asetettu. Tämä vaatimus olisi sama kuin voittajallakin on 9 §:n 2 momentissa. Muutoin toiseksi tulleen uuteen osallistumisvakuuteen sovellettaisiin 9 §:ää.

Ehdotetun kilpailutusmallin toimivuuden kannalta kilpailussa toiseksi tulleella tulee olla mahdollisimman pitkälti samat vakuusvaatimukset kuin ensimmäiseksi tulleella. Säännöksen tarkoituksen varmistaa, että myös toiseksi tulleen tulee täyttää osallistumisvakuusvaatimukset vastaavassa tilanteessa kuin voittajan olisi tullut ne täyttää. Tilanteessa, jossa voittaja ei ole hakenut hyödyntämislupaa määräaikana, toiseksi tulleen alkuperäinen osallistumisvakuus on jo vapautettu. Tämän vuoksi säännöksessä edellytetään uuden vakuuden asettamista turvaamaan toiseksi tulleen hakijan sitoutumista hankkeen edistymiseen. Hyödyntämisluvan hakemisesta voi kulua kohtuullinen aika siihen, että edistämisyakuus on asetettu, joten on tasapuolista ja hankkeen edistämisen varmistamiseksi tarpeellista, että osallistumisvakuus on voimassa tänä aikana riippumatta siitä, onko luvanhakija voittaja vai toiseksi sijoittunut. Toiseksi tullut joutuisi maksamaan uuden vakuuden kustannukset, mutta vaatimusta ei voida pitää kohtuuttomana verrattuna kilpailutuksen voittajaan, joka joutuu ylläpitämään osallistumisvakuutta kilpailutuspäätöksen mahdollisen muutoksenhaun ajan.

Toiseksi tulleelle kilpailijalle on pidetty perusteltuna asettaa hyödyntämisluvan hakemiseen pidempi, kuuden kuukauden määräaika kuin voittajaan sovellettava neljän kuukauden määräaika sen vuoksi, että muutoksenhaun myötä kilpailutuksesta voi olla kulunut varsin pitkä aika ja toiseksi tulleen voi olla ollut vaikeaa ennakoida, saako se mahdollisuuden hakea hyödyntämislupaa.

17 §. Hyödyntämisluvan ehdot. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin terminologiaa muutettavaksi 1 ja 2 kohdasta siten, että puhuttaisiin kilpailutuksen voittaneen tarjouksen sijasta hakijan antamasta tarjouksesta. Siten terminologia sopisi sekä tilanteeseen, jossa hyödyntämisluvan hakija on voittaja että tilanteeseen, jossa hakija on kilpailutuksessa toiseksi sijoittunut.

20 §. Hyödyntämismaksu. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin terminologiaa muutettavaksi siten, että siinä ei puhuttaisi voittaneesta tarjouksesta. Uuden 1 momentin mukaan hyödyntämismaksu olisi luvanhaltijan kilpailutukseen antamaan tarjoukseen sisältyvä tarjottu hyödyntämismaksu. Velvollisuutta hyödyntämismaksun maksamiseen ei kuitenkaan olisi, jos luvanhaltijan tarjoukseen sisältyvä tarjottu hyödyntämismaksu on ollut nolla.

32 §. Muutoksenhaku. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 2 momentin lakiviittausten muuttamista vastaamaan 5 §:n uutta momenttijakoa.

2. laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain muuttamisesta

17 §. Tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovellettava laki. Hallituksen esityksessä ehdotettu säännös talousvyöhykelain 17 §:n muuttamisesta voi nykymuodossaan aiheuttaa tul-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

kintaepäselvyyden siitä, noudatetaanko talousvyöhykkeelle rakennetuilla rakennelmilla Ahvenanmaan vai Manner-Suomen lainsäädäntöä silloin, kun hanke sijaitsee lähempänä Ahvenanmaata.

Valiokunta ehdottaa 17 §:ää muutettavaksi siten, että sen sanamuodon perusteella on selvää, että talousvyöhykkeelle rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitisi sellaisella lähinnä olevalla Suomen alueella, joka ei kuulu Ahvenanmaan alueeseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 147/2024 vp sisältyvät 3. - 5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 147/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tuulienergian hyödyntämiseen ja siihen tähtäävään tutkimukseen Suomen talousvyöhykkeellä. Tuulienergian hyödyntämiseen liittyvien kaapeleiden ja putkien asentamiseen ja käyttöön ja niihin liittyvään, 2 §:ssä tarkoitetun talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen ulkopuolella tapahtuvaan tutkimukseen sovelletaan kuitenkin Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004), jäljempänä *talousvyöhykelaki*, 6 §:ää.

2 luku

Kilpailutus

2 §

Talousvyöhykkeen merituulivoima-alue

Valtioneuvosto voi tehdä päätöksen Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevan alueen osoittamisesta tuulienergian hyödyntämistä koskevaan käyttöön (*talousvyöhykkeen merituulivoima-alue*), sen kilpailuttamisesta ja alueen hyödyntämistä koskevista ehdoista. Talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen valinnassa on otettava huomioon yhteiskunnan kokonaisuus.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

3 §

Tuulienergian hyödyntämisoikeus

Oikeus hyödyntää talousvyöhykkeen tuulienergiaa ja tehdä siihen tähtäävää tutkimusta edellyttää valtioneuvoston lupaa (*hyödyntämislupa*). Oikeus hakea hyödyntämislupaa ratkaistaan kilpailutuksella.

4 §

Kilpailutuksen järjestäminen

Talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutuksen järjestää Energiavirasto. Kilpailutus tulee järjestää tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Energiaviraston tulee tiedottaa määräajoista ja muista seikoista, joilla on olennaista merkitystä kilpailutuksessa ja tarjousten tekemisessä.

~~Jos kilpailutuksen voittaja ei hae hyödyntämislupaa 16 §:n 1 momentissa tarkoitetussa määräajassa, Energiavirasto voi päätöksellään järjestää saman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutuksen kerran uudelleen.~~

Tarkempia säännöksiä kilpailutuksen järjestämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Kilpailutusmenettely

Kilpailutusmenettelyssä Energiavirasto määrittää kilpailutuksen voittajan ja toiseksi sijoittuvan vertaamalla tarjousten hinta-laatusuhdetta ~~hinta-laatusuhteeltaan parhaan tarjouksen kilpailutuksen voittajaksi~~ siten, että tarjoajat saavat pisteitä sekä tarjoamastaan hyödyntämismaksusta että laadullisista tekijöistä. Laadulliset tekijät voivat koskea tarjoajan taloudellista tilaa, kokemusta, osaamista ja muuta kykyä edistää hanketta, hankkeen ympäristövaikutuksia, hankkeen hyväksyttävyyden edistämistä, energiajärjestelmän joustavuuden edistämistä, turvallisuutta sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytettäviä seikkoja. ~~Jos samanaikaisesti järjestetään yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus, yksi tarjoaja voi kuitenkin voittaa vain yhden kilpailutuksen.~~

Jos samanaikaisesti järjestetään yhtä useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus, yhteisö, yritys tai niiden ryhmittymä voi voittaa:

1) vain yhden kilpailutuksen, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä, tai tarjoajan ollessa ryhmittymä, sen muodostavilla yhteisöillä, yrityksillä tai niiden konserniyrityksillä, on yksin tai yhdessä kaksi hyödyntämislupaa sellaisille talousvyöhykkeen merituulivoima-alueille, joilla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöönsä;

2) korkeintaan kaksi kilpailutusta, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä, tai tarjoajan ollessa ryhmittymä, sen muodostavilla yhteisöillä, yrityksillä tai niiden konserniyrityksillä, on yksi hyödyntämislupa sellaiselle talousvyöhykkeen merituulivoima-alueelle, jolla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöönsä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan:

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

- 1) säätää esivalintakriteereistä, joilla pisteytettävien tarjousten määrää karsitaan;
 - 2) säätää tarjottavalle hyödyntämismaksulle minimitaso, jonka alittavalla tarjouksella ei voi voittaa kilpailutusta **tai sijoittua siinä toiseksi**;
 - 3) antaa tarkempia säännöksiä kilpailutusmenettelystä, tarjousten arvioinnista, tarjottavasta hyödyntämismaksusta ja valintakriteereistä;
 - 4) säätää voittajan **ja toiseksi sijoittuvan** ratkaisutavasta tasatilanteessa.
- Energiaviraston on tehtävä kilpailutuksen tuloksesta kirjallinen päätös.

6 §

Tarjous

Kilpailutukseen osallistumiseksi on toimitettava tarjous Energiavirastolle sähköisesti viimeistään Energiaviraston ilmoittamana määräpäivänä ja sen ilmoittamalla tavalla. Tarjous koostuu tarjotusta hyödyntämismaksusta, laadullisten tekijöiden arvioinnissa tarvittavista tiedoista sekä muista osallistujaa ja sen toimintaa koskevista tiedoista, jotka ovat tarpeen tarjousten arvioinnissa.

Tarjoaja ei määräpäivän jälkeen saa muuttaa tarjoustaan oma-aloitteisesti eikä peruuttaa tarjoustaan. Jos samanaikaisesti järjestetään **yhtä** useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus ja tarjoaja osallistuu useamman alueen kilpailutukseen **kuin tarjoaja 5 §:n 2 momentin rajauksen mukaan voisi voittaa**, tarjouksessa on ilmoitettava alueiden ensisijaisuusjärjestys.

Tarjouksesta ja sen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Kilpailutukseen osallistuminen

Oikeus osallistua kilpailutukseen on yrityksellä, yhteisöllä ja niiden ryhmittymällä. Osallistujalla on oltava riittävä osaaminen, kokemus, luotettavuus ja taloudelliset valmiudet merituulivoimahankkeen edistämiseen. Kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta konsernista kilpailutukseen saa osallistua yksin tai osana ryhmittymää vain yksi yritys.

Oikeutta osallistua kilpailutukseen yksin tai osana ryhmittymää ei ole, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä on yksin tai yhdessä vähintään kolme hyödyntämislupaa sellaisille talousvyöhykkeen merituulivoima-alueille, joilla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöön, tai jos yhteisö, yritys tai sen konserniyritys on aiemmin voittanut kilpailutuksen, joka koskee suurimmalta osaltaan kilpailutettavana olevaa talousvyöhykkeen merituulivoima-alueita, mutta ei ole ottanut alueella tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöön.

Kilpailutuksen osallistujat eivät saa tehdä kilpailutukseen liittyvää kiellettyä yhteistyötä. Kielletynä yhteistyönä pidetään:

- 1) tarjousten sisältöä koskevien sopimusten tekemistä;
- 2) tarjousten sisältöä koskevaa tietojen vaihtoa kilpailutuksen aikana tai ennen sitä;
- 3) muuta osallistujien välistä toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa kilpailutuksen kulkuun ja lopputulokseen, kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa.

Tarkempia säännöksiä kilpailutukseen osallistumisen edellytyksistä ja osallistujalta edellytettävistä valmiuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

8 §

Osallistumismaksu

Kilpailutuksesta aiheutuvien kokonaiskustannusten kattamiseksi kilpailutuksen osallistuja on viimeistään 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuna määräpäivänä velvollinen suorittamaan Energiavirastolle osallistumismaksun, jota ei palauteta. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Osallistumismaksun suuruudesta säädetään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

9 §

Osallistumisvakuus

Kilpailutuksen osallistujan on viimeistään 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuna määräpäivänä annettava Energiaviraston hyväksi osallistumisvakuus. ~~Jos osallistuja osallistuu useampaan samanaikaisesti järjestettävään kilpailutukseen, osallistujan ei tarvitse asettaa kuin yksi osallistumisvakuus.~~ Vakuuden määrän on oltava riittävä varmistamaan osallistujan sitoutuminen hankkeen edistämiseen. Jos osallistuja ei ole asettanut vakuutta viimeistään määräpäivänä, Energiaviraston on jätettävä osallistujan tarjous huomiotta.

Vakuudeksi hyväksytään omavelkainen takaus, pantattu talletus taikka vakuus, jonka Energiavirasto saa käyttöönsä vaatimuksen nojalla. Vakuuden antajan on oltava sellainen luotto- tai vakuutuslaitos tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Vakuuden tulee olla voimassa 12 kuukautta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräpäivästä. Kilpailutuksen voittajan vakuuden tulee kuitenkin olla voimassa siihen asti, että 18 §:ssä tarkoitettu edistämismaksu on asetettu. Jos vakuuden voimassaoloa jatketaan, uusiminen on tehtävä hyvissä ajoin ennen vakuuden voimassaolon päättymistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrästä ja sen uusimisen määräajasta.

10 §

Osallistumisvakuuden vapauttaminen ja realisointi

Energiaviraston on vapautettava:

1) muiden kuin voittajan tarjouksen tehneiden osallistujien osallistumisvakuudet kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun se on tehnyt päätöksen kilpailutuksen tuloksesta;

2) voittaneen tarjouksen tehneen osallistujan osallistumisvakuus, kun voittajan hanketta koskeva, 18 §:ssä tarkoitettu edistämismaksu on annettu;

3) toiseksi sijoittuneen 16 §:n mukaisesti asettama uusi osallistumisvakuus, kun toiseksi sijoittuneen hanketta koskeva, 18 §:ssä tarkoitettu edistämismaksu on annettu;

4) kaikkien osallistuneiden osallistumisvakuudet, kun se on tehnyt päätöksen kilpailutuksen keskeyttämisestä.

~~Energiavirastolla on oikeus ryhtyä kilpailutuksen voittajan asettaman osallistumisvakuuden realisointiin.~~ Jos kilpailutuksen voittaja tai uuden osallistumisvakuuden asettanut toiseksi sijoittunut on laiminlyönyt 9 §:ssä säädetyn velvollisuutensa huolehtia osallistumisvakuutensa voimas-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

saolosta, ei ole hakenut hyödyntämislupaa 16 §:ssä säädettyssä ajassa, ei ole antanut edistämisvakuutta 18 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa tai jos valtioneuvosto on tehnyt kielteisen hyödyntämislupapäätöksen, Energiavirastolla on oikeus ryhtyä osallistumisvakuuden realisointiin.

11 §

Poissulkemisperusteet

Mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä *hankintalaki*, 80, 81, 88 ja 171 §:ssä säädetään, sovelletaan myös Energiavirastoon sen järjestäessä kilpailutusta.

Energiaviraston tulee sulkea osallistuja kilpailutuksen ulkopuolelle, jos sen omistus muuttuu kilpailutuksen aikana siten, ettei se enää täytä kilpailutukseen osallistumisen edellytyksiä. Jos kilpailutukseen osallistuu kirjanpitolain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta konsernista useampi kuin yksi yritys, Energiaviraston tulee sulkea ne kaikki kilpailutuksen ulkopuolelle.

Energiavirasto voi sulkea osallistujan kilpailutuksen ulkopuolelle, jos se on antanut oleellisesti vääriä tietoja kilpailutuksen kannalta merkityksellisistä seikoista tai tehnyt 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua kiellettyä yhteistyötä.

Poissulkemispäätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää.

12 §

Velvollisuus ilmoittaa Energiavirastolle muutoksista

Kilpailutuksen osallistujan on ilmoitettava välittömästi Energiavirastolle sen osakeomistuksessa tapahtuneista vähäistä suuremmista muutoksista, vastaavassa tosiasiallisessa vaikutusvallassa tapahtuneista muutoksista, muutoksista sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistössä tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävissä henkilöissä sekä muista muutoksista, jotka saattavat vaikuttaa kilpailutukseen.

13 §

Kilpailutuksen keskeyttäminen

Energiaviraston on keskeytettävä kilpailutus, jos tarjottavalle hyödyntämismaksulle on säädetty 5 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu minimitaso eikä se täyty.

14 §

Julkisuus

Tarjousten julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Asianosaisella ei ole kuitenkaan mainitun lain 11 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen oikeutta toisen tarjoajan tai valtion liikesalaisuutta koskeviin tietoihin.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Energiavirasto voi salassapitosäännösten estämättä antaa muun kuin viimeisen kilpailutuskierroksen jälkeen tiedon kunkin annetun tarjouksen euromäärästä sekä euromääräiseen tarjoukseen yhdistetyn tiedon siitä, onko tarjouksen antajalle myönnetty talousvyöhykelain 6 §:n mukainen, merituulivoimaa koskeva hyödyntämisoikeus, joka ainakin osin koskee kilpailutettavaa aluetta.

3 luku

Hyödyntämislupa

15 §

Hyödyntämisluvan myöntäminen

Valtioneuvoston on myönnettävä hyödyntämislupa kilpailutukseen osallistuneelle, jonka tarjous on voittanut kilpailutuksen, jos:

1) voittaja on toimittanut lupahakemuksen 16 §:ssä tarkoitetussa ajassa ja 9 §:ssä tarkoitettu osallistumisvakuus on voimassa;

2) voittaja on toimittanut hakemuksen arvioimiseksi tarvittavat tiedot;

3) luvan myöntämisen ei arvioida vaarantavan kansallista turvallisuutta; ja

4) ei ole ilmennyt, että voittaja olisi antanut kilpailutuksessa vääriä tai puutteellisia tietoja kilpailutuksen lopputuloksen kannalta olennaisista seikoista taikka että voittajan kyky toimia kilpailutukseen annetun tarjouksen mukaisesti olisi olennaisesti heikentynyt.

Hyödyntämislupaa ei kuitenkaan voida myöntää ryhmittymälle. Jos kilpailutuksen voittaja on ryhmittymä, hyödyntämislupa voidaan myöntää pelkästään kaikista ryhmittymän jäsenistä muodostetulle yritykselle tai yhteisölle.

Hyödyntämislupa voidaan myöntää ehdollisena, vaikka 5 §:n 4 momentissa tarkoitettu päätös kilpailutuksen tuloksesta ei ole lainvoimainen. Hyödyntämislupaa ei voida kuitenkaan myöntää, jos kilpailutuksen tulosta koskevaan päätökseen on vaadittu oikaisua eikä oikaisuvaatimukseen ole annettu päätöstä.

Mitä tässä pykälässä säädetään kilpailutuksen voittajasta, sovelletaan myös kilpailutuksessa toiseksi sijoittuneeseen, jos sillä on oikeus hakea hyödyntämislupaa 16 §:n mukaisesti.

16 §

Hyödyntämislupahakemus

Kilpailutuksen voittajan **Hyödyntämislupaa** on haettava **hyödyntämislupaa** viimeistään neljän kuukauden kuluttua siitä, kun kilpailutuksen tulosta koskeva päätös on saanut lainvoiman. Hyödyntämislupaa voi hakea, vaikka päätös ei ole lainvoimainen.

Jos voittaja ei hae lupaa 1 momentissa tarkoitetussa ajassa, työ- ja elinkeinoministeriön tulee ilmoittaa viipymättä kilpailutuksessa toiseksi sijoittuneelle mahdollisuudesta hakea hyödyntämislupaa. Jos toiseksi sijoittunut haluaa hakea hyödyntämislupaa, sen on viimeistään kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen tiedoksisaannista haettava lupaa ja asetettava uusi osallistumisvakuus Energiaviraston hyväksi. Vakuuden tulee olla voimassa siihen asti, että 18 §:ssä tarkoitettu

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

edistämismaksu on asetettu. Muutoin toiseksi tulleen uuteen osallistumismaksuun sovelletaan 9 §:ää.

Hyödyntämislupahakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Hakemuksessa on esitettävä selvitys, joka on tarpeen 15 §:ssä säädettyjen luvan myöntämisedellytysten täyttymisen varmistamiseksi sekä 17 §:ssä tarkoitettujen lupaehtojen antamista varten.

Tarkempia säännöksiä hakemuksessa esitettävästä selvityksestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Hyödyntämisluvan ehdot

Hyödyntämisluvassa on annettava tarpeelliset ehdot:

- 1) hakijan kilpailutukseen antamaan ~~voittaneeseen~~ tarjoukseen sisältyneen tarjotun hyödyntämismaksun maksamisesta;
- 2) hakijan kilpailutukseen antamaan ~~voittaneeseen~~ tarjoukseen sisältyneiden laadullisten tekijöiden noudattamisesta;
- 3) hankkeessa noudatettavista määräajoista, muista hankkeen edistymisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä niistä raportoinnista;
- 4) hyödyntämiseen liittyvistä tutkimuksista ja niihin liittyvien tietojen toimittamisesta;
- 5) edistämismaksuudesta;
- 6) muista seikoista, jotka ovat turvallisuuden tai talousvyöhykelain mukaan valtiolle kuuluvien oikeuksien tai velvollisuuksien kannalta tarpeellisia, kuin 1–5 kohdassa tarkoitetuista seikoista.

Hyödyntämisluvan nojalla tehtyjen tutkimusten tulokset ja tutkimusaineisto on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle.

Hyödyntämislupa annetaan määräajaksi. Hyödyntämisluvan voimassaoloa voidaan rajata siten, että hyödyntämislupa koskee tietyn määräajan jälkeen vain aluetta, jolle merituulivoimahankke sijoittuu. Hyödyntämisluvassa voidaan määrätä, että tuotettu energia tai osa siitä on tuotava Suomeen.

18 §

Edistämismaksu

Hyödyntämisluvan haltijan on kolmen kuukauden kuluessa hyödyntämislupapäätöksen antamisesta annettava Energiaviraston hyväksi vakuus merituulivoimahankkeen aktiivisen kehittämisen ja hyödyntämisluvan laadullisia tekijöitä ja määräaikoja koskevien ehtojen noudattamisen varmistamiseksi. Vakuuden määrän on oltava riittävä varmistamaan luvanhaltijan sitoutuminen hankkeen edistämiseen hyödyntämisluvassa määrätyllä tavalla.

Vakuudeksi hyväksytään omavelkainen takaus, pantattu talletus taikka vakuus, jonka Energiavirasto saa käyttöönsä vaatimuksen nojalla. Vakuuden antajan on oltava sellainen luotto- tai vakuutuslaitos tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Vakuuden on oltava voimassa siihen asti, että tuulivoimapuisto on otettu suunniteltuun käyttöön. Jos vakuuden voimassaoloa jatketaan, uusiminen on tehtävä hyvissä ajoin ennen vakuuden voimassaolon päättymistä.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Vakuutta tulee kerryttää vuoden välein hyödyntämisluvassa määrättävään ajankohtaan saakka. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja kerryttämisestä sekä vakuuden uusimisen määräajasta.

19 §

Edistämisvakuuden vapauttaminen ja realisointi

Energiaviraston on hakemuksesta vapautettava vakuus, kun tuulivoimapuisto on otettu suunniteltuun käyttöön ja hyödyntämisluvan haltija on täyttänyt laadullisia tekijöitä ja määräaikoja koskevat velvoitteensa.

Energiavirastolla on oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin, jos hyödyntämislupa on peruttu tai siitä on luovuttu. Energiavirastolla on lisäksi oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin kokonaan tai osittain, jos hankkeessa on rikottu hyödyntämisluvan laadullisia tekijöitä tai määräaikoja koskevia ehtoja eikä luvanhaltija tilanteessa, jossa rikkomus on korjattavissa, kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa korjaa menettelyään.

20 §

Hyödyntämismaksu

Hyödyntämisluvan haltija on velvollinen suorittamaan Energiavirastolle hyödyntämismaksun oikeudesta talousvyöhykkeen tuulienergian hyödyntämiseen. Hyödyntämismaksu on **luvanhaltijan** kilpailutukseen **antamaan** ~~voittaneeseen~~ tarjoukseen sisältyvä tarjottu hyödyntämismaksu. Velvollisuutta hyödyntämismaksun maksamiseen ei kuitenkaan ole, jos **luvanhaltijan** ~~voittaneeseen~~ tarjoukseen sisältyvä tarjottu hyödyntämismaksu on **ollut** nolla.

Energiavirasto tulouttaa hyödyntämismaksun valtiolle.

Jos maksua ei suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

21 §

Hyödyntämisluvan muuttaminen

Hyödyntämisluvan ehtoja voidaan muuttaa, jos se on tarpeen:

- 1) sen varmistamiseksi, ettei kansallinen turvallisuus vaarannu;
- 2) luvan myöntämisen jälkeen Euroopan unionin säädöksessä tai kansainvälisessä sopimusvelvoitteessa tapahtuneen muutoksen vuoksi;
- 3) luvan myöntämisen jälkeen tapahtuneen toiminnan ulkopuolisten olosuhteiden olennaisen muutoksen vuoksi;
- 4) 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun alueen rajaamisen vuoksi.

Hyödyntämisluvan ehtoja voidaan muuttaa myös luvanhaltijan hakemuksesta. Ehtoja, jotka koskevat laadullisten tekijöiden noudattamista, voidaan kuitenkin muuttaa vain 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa erityisestä syystä. Hakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Kansalliseen turvallisuuteen liittyvän tämän pykälän mukaisen päätöksen tekee valtioneuvosto. Muussa tapauksessa päätöksen tekee työ- ja elinkeinoministeriö.

22 §

Hyödyntämisluvan siirtäminen

Valtioneuvosto voi luvanhaltijan hakemuksesta siirtää hyödyntämisluvan toiselle yritykselle tai yhteisölle, jos:

- 1) siirron ei arvioida vaarantavan kansallista turvallisuutta; ja
- 2) toimintaa voidaan jatkaa lupaehtojen mukaisena eikä valtioneuvostolla ole perusteita epäillä, ettei siirronsaaja kykenisi niitä noudattamaan.

Luvanhaltija voi pyytää valtioneuvostolta siirtoa koskevan ennakkopäätöksen. Siirto- ja ennakkopäätöshakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriölle.

Siirtopäätöksellä kaikki hyödyntämislupaan sisältyvät ja tämän lain hyödyntämisluvan haltijaa koskevat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät siirronsaajalle.

Hyödyntämislupaa ei saa siirtää yritykselle tai yhteisölle, jolla on yksin tai yhdessä konserniyrityksensä kanssa vähintään kolme hyödyntämislupaa sellaisille talousvyöhykkeen merituuli-voima-alueille, joilla ei ole otettu tuulivoimapaistoa suunniteltuun käyttöönsä.

23 §

Ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Hyödyntämisluvan haltijan on ilmoitettava sen osakeomistuksessa tapahtuneista vähäistä suuremmista muutoksista sekä vastaavassa tosiasiallisessa vaikutusvallassa tapahtuneista muutoksista välittömästi työ- ja elinkeinoministeriölle. Luvanhaltija voi pyytää valtioneuvostolta ennakkopäätöksen osakeomistuksen tai vastaavan tosiasiallisen vaikutusvallan muutoksen vaikutuksesta lupaan.

Luvanhaltijan tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle hyödyntämislupaan liittyvää siirto-, muutos- ja peruutusharkintaa varten ja Energiavirastolle ja Rajavartiolaitokselle lupapäätöksen noudattamisen valvontaa varten.

24 §

Hyödyntämisluvan peruuttaminen

Valtioneuvosto voi peruuttaa hyödyntämisluvan, jos:

- 1) luvanhaltija on rikkonut tämän lain säännöksiä tai olennaisesti rikkonut hyödyntämisluvan ehtoja eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa korjaa menettelyään;
- 2) kansallisen turvallisuuden arvioidaan vaarantuvan;
- 3) luvanhaltija on kilpailutuksessa antanut vääriä tai puutteellisia tietoja kilpailutuksen lopputuloksen kannalta olennaisista seikoista;
- 4) luvanhaltija siirtää luvan toiselle 22 §:n vastaisesti;
- 5) luvan nojalla ei harjoiteta toimintaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Valtioneuvoston on peruutettava hyödyntämislupa, jos luvanhaltija ei aseta edistämismääräajaa tai kerrytä sitä 18 §:ssä säädettyssä ajassa eikä kehoituksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa korjaa menettelyään.

25 §

Hyödyntämisluvasta luopuminen

Luvanhaltija voi luopua hyödyntämisluvasta ilmoittamalla asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle.

4 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Hankintalain soveltaminen

Sen lisäksi mitä 2 luvussa säädetään, sovelletaan kilpailutusmenettelyssä hankintalain 28, 68, 69 ja 82 §:ää, 92 §:n 2–4 momenttia, 120 ja 121 §:ää sekä 123 §:n 1–2 momenttia.

Sen lisäksi mitä 3 luvussa säädetään, sovelletaan hyödyntämislupaprosessiin ja hyödyntämislupaan, mitä hankintalain 77 §:n 2 momentissa, 117 ja 120 §:ssä, 129 §:n 1 momentissa sekä 136 ja 137 §:ssä säädetään hankintamenettelystä, hankintasopimuksesta ja käyttöoikeussopimuksesta.

Energiavirastoon sovelletaan, mitä hankintalain 172 §:n 2 momentissa säädetään.

27 §

Valvonta

Tämän lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Rajavartiolaitos ja Energiavirasto. Hyödyntämisluvan noudattamista talousvyöhykkeellä ja sitä, että hyödyntämislupaa edellyttävällä toiminnalla on hyödyntämislupa, valvoo Rajavartiolaitos. Muilta osin tämän lain noudattamista valvoo Energiavirasto.

Rajavartioviranomaisella on oikeus määrätä välittömästi lopetettavaksi hyödyntämislupaa edellyttävä toiminta, jota harjoitetaan ilman lupaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava valvontaviranomaisille hyödyntämislupapäätöksestä, 21 §:ssä tarkoitetusta muutospäätöksestä, 22 §:ssä tarkoitetusta siirtopäätöksestä, 24 §:ssä tarkoitetusta peruutuksesta ja 25 §:ssä tarkoitetusta luopumisesta.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

28 §

Valvontaviranomaisten pääsyoikeus aluksille

Hyödyntämisluvan nojalla harjoitettavaa toimintaa tämän lain tai muun lain nojalla valvovilla viranomaisilla on oikeus päästä hyödyntämisluvan haltijan käyttämille aluksille niiden käydessä valvottavalla kohteella.

29 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisilla on oikeus päästä hyödyntämisluvan haltijan hallinnassa oleviin tiloihin, jos se on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta tarpeen, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tai 33 luvun 1 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Valvontaviranomaisilla on tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa hyödyntämisluvan haltijan asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Aineisto tulee palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

Hyödyntämisluvan haltijan tulee avustaa valvontaviranomaisia tarkastuksen suorittamisessa.

30 §

Uhkasakko

Jos hyödyntämisluvan haltija rikkoo luvan ehtoja, Energiavirasto voi velvoittaa luvanhaltijan korjaamaan rikkomuksen. Päätöksen ehtojen noudattamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

31 §

Tiedonsaantioikeus

Energiavirastolla, työ- ja elinkeinoministeriöllä ja Rajavartiolaitoksella on oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten estämättä viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavilta ja toiminnanharjoittajilta tietoja, jotka ovat välttämättömiä kilpailutukseen annetun tarjouksen arvioimista, hyödyntämisluvan myöntämistä, hyödyntämisluvan ehtojen noudattamisen varmistamista sekä muiden tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten ja jotka lisäksi koskevat kilpailutuksen osallistujaa, hyödyntämisluvan hakijaa, hyödyntämisluvan haltijaa, hyödyntämisluvan siirronsaajaa, näiden omistajia sekä hyödyntämisluvan haltijan mahdollista uutta omistajaa, jota koskien hyödyntämisluvan haltija on pyytänyt ennakkopäätöstä 23 §:n mukaisesti, sekä edellä mainittujen tahojen toimintaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ja valtioneuvostolla on oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten estämättä viranomaisilta tietoja, jotka ovat välttämättömiä tämän lain mukaista kansallisen turvallisuuden arviointia varten, ja 23 §:n 1 momentin mukaista ennakkopäätöstä varten.

32 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kilpailutuksen tulosta koskevaan päätökseen, 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuun osallistumisvakuuden vapauttamista koskevaan päätökseen, 11 §:ssä tarkoitettuun kilpailutuksen ulkopuolelle sulkemista koskevaan päätökseen ja 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuun edistämisyakuuden vapauttamista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua kilpailutuksen tulosta koskevassa asiassa ja 11 §:ssä tarkoitettua kilpailutuksen ulkopuolelle sulkemista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Markkinaoikeuden päätökseen 2 momentissa tarkoitettua asiassa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

33 §

Vahingonkorvaus

Joka tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisella menettelyllä aiheuttaa tarjoajalle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Kun vahingonkorvausvaatimus koskee tarjousmenettelystä aiheutuneita kuluja, korvauksen tuomitsemiseksi riittää, että tarjoaja näyttää toteen 1 momentissa tarkoitettua virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu.

Vahingonkorvausasioissa toimivaltainen tuomioistuin on oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa tarkoitettu käräjäoikeus.

34 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) ryhtyy tämän lain soveltamisalaan 1 §:n mukaisesti kuuluvaan toimintaan ilman 15 §:ssä tarkoitettua valtioneuvoston myöntämää hyödyntämislupaa;

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

2) laiminlyö 15 §:ssä tarkoitetun hyödyntämisluvan muun kuin laadullisia tekijöitä tai määräaikoja koskevan lupaehdon noudattamisen tai

3) laiminlyö 23 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *talousvyöhykkeen merituulivoimalain rikkomisesta* sakkoon.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta teosta ei kuitenkaan tuomita rangaistusta, jos teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat on kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

35 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 4 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti sekä 7 a, 8–10, 17, 19, 22 ja 23 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti laissa 656/2011, 7 a § laissa 687/2014 ja 22 § laissa 897/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 3 a, 5 a ja 15 a–15 d § seuraavasti:

3 §

Ympäristönsuojeluun, vesirakentamiseen ja merialuesuunnitteluun sovellettava lainsäädäntö

Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä talousvyöhykkeellä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja öljyvahinkojen sekä aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään pelastuslaissa (379/2011). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan jätelakia (646/2011).

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

3 a §

Tekosaariin, laitteisiin ja muihin rakennelmiin sekä niiden toimintaan liittyviin putkiin ja kaapeleihin sovellettava lainsäädäntö

Sen lisäksi mitä 3 §:ssä säädetään, talousvyöhykkeelle rakennettavien tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien sekä niiden toiminnan yhteydessä asennettavien tai käytettävien putkien ja kaapeleiden osalta sovelletaan Suomen ja Euroopan unionin sähkö- ja kaasumarkkinoista annettua lainsäädäntöä, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia (390/2005), painelaitelakia (1144/2016), päästökauppalakia (1270/2023) sekä ilmailulain (864/2014) lentoesteitä koskevia säännöksiä.

Laitteena tai rakennelmana ei pidetä putkea tai kaapelia.

3 luku

Talousvyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja siihen tähtäävä tutkimus sekä rakentaminen talousvyöhykkeellä

5 a §

Luvun soveltaminen

Tätä lukua ei sovelleta tuulienergian hyödyntämiseen ja siihen tähtäävään tutkimukseen Suomen talousvyöhykkeellä. Tuulienergian hyödyntämiseen liittyvien kaapeleiden ja putkien asentamiseen ja käyttöön ja niihin liittyvään, merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitetun talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen ulkopuolella tapahtuvaan tutkimukseen sovelletaan kuitenkin 6 §:ää.

6 §

Hyödyntämisoikeus

Päätöstä voidaan tarkistaa, jos toiminta ei vastaa päätöksessä määrättyjä ehtoja. Toiminta voidaan samoin edellytyksin määrätä keskeytettäväksi. Toiminnan keskeyttämisestä päättää työ- ja elinkeinoministeriö. Päätös voidaan myös peruuttaa, jos toiminnassa rikotaan olennaisesti päätöksessä määrättyjä ehtoja. Valvontaviranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle havaitsemastaan rikkomuksesta.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

7 §

Rakentaminen

Suostumuksen saaja on päätöksessä merenkulun turvallisuuden vuoksi velvoitettava poistamaan käytöstä pois jätettävä laite ja rakennelma, jos poistaminen on mahdollista. Suostumuksen saaja on myös velvoitettava ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle sellaisten laitteiden ja rakennelmien sijainti, syvyys ja mitat, joita ei ole poistettu kokonaan.

Suostumus voidaan antaa määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöksessä on määrättävä ehdot, jotka ovat turvallisuuden tai tämän lain mukaan valtiolle kuuluvien oikeuksien turvaamisen kannalta välttämättömiä. Jos toiminta ei vastaa päätöksessä määrättyjä ehtoja tai jos päätöksen antamisen jälkeen olot ovat muuttuneet olennaisesti, päätöksen ehtoja voidaan muuttaa tai suostumus voidaan peruuttaa. Valvontaviranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle havaitsemastaan rikkomuksesta.

7 a §

Euroopan unionin yhteistä etua koskevat energiahankkeet

Jos Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/869 tarkoitettu yhteistä etua koskeva energiahanke edellyttää 6 tai 7 §:n mukaista valtioneuvoston suostumusta, suostumuksen käsittelyyn tutkimusta varten annettavaa suostumusta lukuun ottamatta sovelletaan 6 tai 7 §:n lisäksi mainittua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annettua lakia (684/2014).

8 §

Meritieteellinen tutkimus

Muusta kuin sellaisesta tutkimuksesta, johon sovelletaan 4 tai 6 §:ää, on tehtävä ilmoitus työ- ja elinkeinoministeriölle. Jos työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että meritieteellistä tutkimusta koskevassa ilmoituksessa tarkoitettu tutkimushanke kuuluu 6 tai 7 §:n soveltamisalaan, työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava siitä ilmoituksen tekijälle mahdollisimman pian ja viimeistään neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Tutkimushankkeeseen, josta on tehty ilmoitus, voidaan muussa tapauksessa ryhtyä aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta, jollei työ- ja elinkeinoministeriö päättä, että siihen voidaan ryhtyä aikaisemmin. Meritieteellistä tutkimusta koskevan ilmoituksen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi kieltää tutkimushankkeeseen ryhtymisen, jos ilmoituksen tiedot tutkimushankkeesta ovat virheellisiä tai jos tutkimushankkeeseen ryhtyvällä ei arvioida olevan kykyä täyttää tutkimushankkeeseen liittyviä Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleis-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

sopimuksen (SopS 49–50/1996) 249 artiklan mukaisia velvoitteita sen vuoksi, että tutkimushankkeeseen ryhtyvältä on aiemmin jäänyt täyttämättä vastaavia velvoitteita. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava kieltopäätöksestään neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

9 §

Meritieteellisen tutkimuksen keskeyttäminen ja lopettaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä 8 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen keskeyttäväksi, jos tutkimusta tehdään mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessa annetuista tiedoista poiketen tai tutkimusta tekevä ei noudata Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 249 artiklan määräyksiä niistä oikeuksista, joita rantavaltiolla on meritieteelliseen tutkimushankkeeseen. Keskeyttämismääräys on peruutettava heti, kun tutkimusta tekevä antaa tutkimuksesta oikeat tiedot tai täyttää, mitä mainitussa artiklassa määrätään.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä meritieteellisen tutkimuksen lopetettavaksi kokonaan, jos 8 §:n 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessa annetuista tiedoista poikkeaminen merkitsee huomattavaa muutosta tutkimushankkeeseen tai -toimintaan taikka jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettuja puutteita ei korjata kohtuullisessa ajassa.

Valvontaviranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle havaitsemaan rikkomuksesta tai laiminlyönnistä.

10 §

Suomen rikosoikeuden soveltaminen talousvyöhykkeellä tehtyyn rikokseen

Talousvyöhykkeellä olevalla tekosaarella, laitteella tai muulla rakennelmalla tehty tai niihin kohdistuva rikos ja sen rangaistava yritys sekä talousvyöhykkeellä olevan tekosaaren, laitteen tai muun rakennelman toiminnan yhteydessä asennettavaan tai käytettävään, Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevaan kaapeliin tai putkeen kohdistuva rikos ja sen rangaistava yritys katsotaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 1 §:n mukaisesti Suomessa tehdyksi.

Muutoin talousvyöhykkeellä tehty, 11–15, 15 a–15 d ja 16 §:ssä mainittu rikos ja sen rangaistava yritys katsotaan rikoslain 1 luvun 1 §:n mukaisesti Suomessa tehdyksi.

Jos 2 momentissa tarkoitettu rikos on tehty ulkomaiselta alukselta sen ollessa Suomen talousvyöhykkeellä, rikosasiaa ei saa tutkia Suomessa ilman valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, ellei kysymyksessä ole jokin rikoslain 1 luvun 12 §:n 2 momentissa tarkoitettu tapaus.

15 a §

Luvaton sähköverkko- ja maakaasuverkkotoiminnan harjoittaminen talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta tuomitaan sähkömarkkinalain (588/2013) 108 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisesta maakaasumarkkinalain (587/2017) 90 §:n mukaan.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

15 b §

Terveysrikos, räjähdერიკოს, varomaton käsittely, räjähdessäännösten rikkominen ja painelaiterikkomus talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeelle sijoittuvaan tekosaareen, laitteeseen tai muuhun rakennelmaan taikka sen toiminnan yhteydessä asennettavaan tai käytettävään putkeen tai kaapeliin liittyvästä, talousvyöhykkeellä tehdystä terveysrikoksesta tuomitaan rikoslain 44 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan, räjähdერიკოსesta rikoslain 44 luvun 11 §:n 1 ja 3 momentin mukaan, varomat-
tomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ja räjähdessäännös-
ten rikkomisesta vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain
125 §:n mukaan.

Rangaistus talousvyöhykkeelle sijoittuvaan tekosaareen, laitteeseen tai muuhun rakennelmaan taikka sen toiminnan yhteydessä asennettavaan tai käytettävään putkeen tai kaapeliin liittyvästä, talousvyöhykkeellä tehdystä painelaiterikkomuksesta tuomitaan painelaitelain 104 §:n mukaan.

15 c §

Päästökaupparikkomus talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä päästökaupparikkomuksesta tuomitaan päästökaup-
palain 97 §:n mukaan.

15 d §

Lentoesteitä koskeva ilmailurikkomus talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä lentoesteitä koskevasta ilmailurikkomuksesta tuomi-
taan ilmailulain 178 §:n 22 kohdan mukaan.

17 §

Tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovellettava laki

Talousvyöhykkeelle rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitsisi sellaisella lähinnä olevalla Suomen alueella, joka ei kuulu Ahvenanmaan alueeseen.

19 §

Valvonta ja rajavartiolaitoksen määräykset

Edellä 6, 7 ja 8 §:ssä tarkoitetun toiminnan harjoittamista valvoo Rajavartiolaitos. Edellä 6, 7, 8 ja 9 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä on päätöksentekijän viipymättä annettava tieto Rajavartiolaitoksen esikunnalle. Työ- ja elinkeinoministeriön on viipymättä annettava tieto Rajavartiolaitoksen esikunnalle myös 8 §:ssä tarkoitetusta ilmoituksesta, jos se ei katso ilmoituksessa tarkoitetun

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

tutkimushankkeen kuuluvan 6 tai 7 §:n soveltamisalaan. Tiedoksianto on samalla saatettava myös ilmoituksentekijän tiedoksi.

Rajavartioviranomaisella on oikeus määrätä välittömästi lopetettavaksi sellainen 6, 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu toiminta, jota harjoitetaan ilman valtioneuvoston suostumusta tai työ- ja elinkeinoministeriölle tehtyä ilmoitusta, sekä toiminta, jota jatketaan vastoin 9 §:ssä tarkoitettua päätöstä.

22 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

23 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Tässä laissa ja merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa tarkoitettut rikosasiat käsitellään merilain (674/1994) 21 luvun 1 §:ssä mainituissa käräjäoikeuksissa. Toimivaltainen käräjäoikeus on se, jonka tuomiopiiriä lähinnä rikos voidaan katsoa tehdyksi soveltaen, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Tätä pykälää sovellettaessa näiden käräjäoikeuksien tuomiopiirien rajojen katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momentin 19 kohta, sellaisena kuin se on laissa 804/2020, ja
lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 634/2020, 804/2020, 606/2021 ja 500/2023, uusi 20 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

1 §

Tehtävät

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

- 19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
20) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 37 kohta, sellaisena kuin se on laissa 190/2024, ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2019, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 1134/2021, 495/2022, 713/2022, 1119/2022, 1327/2022, 1340/2022, 1355/2022, 743/2023 ja 190/2024, uusi 38 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

- 37) varhaiskasvatuslain (540/2018) 43 a §:ssä tarkoitettujen yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämistä ja valvomista;
38) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain (/) mukaista kilpailutukseen annetun tarjouksen arvioimista, hyödyntämisluvan myöntämistä ja hyödyntämisluvan ehtojen noudattamisen varmistamista sekä sitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

81 §:n 1 momentissa tarkoitettua harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon tarkistamismahdollisuutta, johon viitataan merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain 11 §:n 1 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 3 §:n 1 momenttiin uusi 4 a kohta seuraavasti:

3 §

Hankinta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee *hankinta-asioina* asiat, jotka säädetään *sentoimivalta* kuuluviksi:

4 a) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää vesilupaprosessia nykyistä sujuvammaksi myös merituulivoiman osalta.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Helsingissä 3.12.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Vesa Kallio kesk
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen